
ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ

УДК 377.1:004(07)

Олена Попадич, Василь Росул

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГАЛУЗІ У ПРОЦЕСІ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Найбільшої актуальності в сучасному суспільстві набуває діяльність, пов'язана з формуванням ціннісно-правових орієнтацій особистості, які дають їй можливість свідомо включатись у суспільно-політичне правове життя держави. Тому проблема правового виховання як одного з найважливіших способів формування правової культури і правосвідомості набуває важливого державного значення. У Державній національній програмі "Освіта" (Україна ХХІ століття) (1993 р.), Законі України "Про освіту" (1996 р.), Національній доктрині розвитку освіти України (2002 р.), Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти (1996 р.), Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні (2004 р.), Концепції Державної програми розвитку освіти на 2006-2010 роки (2006 р.) формування правової соціалізації молоді розглядається у контексті вирішення основних завдань її національного виховання: успадкування духовних надбань українського народу; формування у молодих людей розвинутої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної, правової культури.

Підготовка майбутніх фахівців комп'ютерної галузі у вищих навчальних закладах передбачає не лише освітню орієнтацію, але й обов'язкову виховну спрямованість. Навчально-виховний процес повинен формувати у студентів високу культуру, гуманістичний і демократичний світогляд, високий рівень моралі. Проте сьогодення вимагає вдосконалення не лише професійної, але й правової культури, необхідної фахівцям комп'ютерної галузі під час виконання ними професійних обов'язків.

Проблематика даного дослідження перебувала в центрі уваги багатьох науковців. Так, Г. Неліп, М. Неліп досліджували особливості формуван-

ня правосвідомості учнівської молоді; Я. Кічук – умови формування правосвідомості майбутніх учителів у педагогічних коледжах; І. Пономарьова – особливості формування правосвідомості студентів-юристів; В. Головченко – правові механізми формування правосвідомості студентів; Р. Горбатюк, Н. Морзе, Н. Пожар, О. Романишина, М. Шерман – особливості підготовки майбутніх фахівців комп'ютерного профілю. Останніми роками проблему правового виховання в педагогіці досліджували В. Безбородий, Я. Гриньова, І. Дарманська, В. Одарій, Ю. Сурмяк, А. Стаканков, Н. Ткачова, М. Щербань та ін. Сучасні підходи до формування змісту правової підготовки у вищій школі висвітлені у працях П. Біленчука, С. Сливки, М. Вачевського, І. Коляди, М. Подберезського, О. Скакуна та ін. Однак доводиться констатувати відсутність узагальнювальних досліджень формування правосвідомості майбутніх фахівців комп'ютерної галузі.

Аналіз та узагальнення сучасної наукової літератури засвідчують, що в ній відсутнє комплексне висвітлення змісту формування професійної правосвідомості майбутніх фахівців комп'ютерної галузі під час процесу правового виховання у вищому навчальному закладі; не охарактеризована професійна правосвідомість майбутніх фахівців комп'ютерної галузі як елемент цілеспрямованого педагогічного впливу на формування особистості студента вищого навчального закладу.

Новизна дослідження полягає в тому, що вперше запропоновано поняття “професійна правосвідомість майбутніх фахівців комп'ютерної галузі”; охарактеризовано професійну правосвідомість як елемент цілеспрямованого педагогічного впливу на формування особистості майбутнього фахівця комп'ютерної галузі; розглянуто основні фактори формування професійної правосвідомості.

Метою статті є концептуальна розробка питання формування професійної правосвідомості майбутніх фахівців комп'ютерної галузі, що включає її теоретико-методологічне обґрунтування, а також визначення її особливостей та стану сучасного розвитку, висвітлення особливостей правосвідомості як результату процесу правового виховання у вищому навчальному закладі.

На нашу думку, у своєму вищому прояві сформованість правової освіченості, правової вихованості, правової навченості та правової розвинутості у сукупності виступає показником професійної правової свідомості майбутніх фахівців комп'ютерної галузі. Тому ця проблема потребує комплексного наукового дослідження, зокрема за такими напрямками: 1) поняття формування професійної правосвідомості; 2) види правосвідомості; 3) фактори формування професійної правосвідомості.

мості майбутніх фахівців комп'ютерної галузі під час процесу правового виховання у вищому навчальному закладі.

Правосвідомість – це сукупність поглядів, ідей, які виражають ставлення людей, соціальних груп, націй до права, законності, правосуддя, їхнє уявлення про те, що є правомірним і неправомірним. Професійна правосвідомість – це спеціалізовані правові знання, уміння, навички, переконання, почуття, які дозволяють здійснювати предметну фахову діяльність. Формування професійної правосвідомості – це тривалий, безперервний вплив на особистість молодшої людини, результатом якого є розширення меж її правових знань про права і свободи, розвиток правового мислення та стійкого переконання в необхідності здійснення і захисту своїх прав. Правосвідомість формується у процесі правового виховання і самовиховання, регулятивного впливу права, здійснення правової діяльності тощо. Аналіз наукових праць із досліджуваної проблеми свідчить, що правове виховання – це інтегрована категорія, яка розробляється філософією, соціологією, правознавчими та психолого-педагогічними науками. Немає єдиного розуміння терміна “правове виховання” у педагогічних працях. Сьогодні правове виховання досліджують як: суспільне явище; систему виховного впливу; діяльність правовиховних структур; процес формування правових якостей; педагогічну теорію; виховну взаємодію [5, с. 47].

Правове виховання майбутніх фахівців комп'ютерної галузі – це процес цілеспрямованого педагогічного впливу на суспільну й індивідуальну свідомість студентів, сутність якого полягає в досягненні майбутніми працівниками комп'ютерної галузі високого рівня професійно-правової відповідальності, професійної правосвідомості, культури інформаційно-правової діяльності [5, с. 46].

У наукових дослідженнях правосвідомість визначається як: категорія філософії права, форма суспільної свідомості та стратегічного чинника розвитку суспільства [8, с. 7]; система відображення правової дійсності в поглядах, теоріях, концепціях, почуттях, уявленнях людей про право [6, с. 414]; ставлення людей до права, правового способу життя в системі правових знань, правових почуттів, переконань, вольових настанов; вона виробляє оцінку стосовно наявної в суспільстві правової теорії та юридичної практики, визначає можливі шляхи їх удосконалення відповідно до вимог природного права, загальнолюдських цінностей, прав і свобод людини та громадянина [8, с. 12]; оцінне відображення правової дійсності, пов'язаної зі специфікою діяльності на основі психічних, інтелектуальних, емоційних і вольових процесів і станів, здатне до збагачення в результаті вільної взаємодії з іншими формами свідомості, що здійснює регулятивний вплив на поведінку особи під час виконання обов'язків [7, с. 5]; духовно-

соціопсихічне утворення особистості, в основі якого лежать правові норми як спонукальні сили дій, вчинків і поведінки загалом (відповідно до їх змісту) [10, с. 12]; інтегративне, стійке утворення, яке охоплює системні знання про право, емоційно-оцінне ставлення до правових явищ і правопорядку, правову настанову, і виражається у свідомому, добровільному виконанні правових норм. Структурними компонентами правосвідомості студентів постають правові знання, правові оцінки (уявлення), правові настанови, правова активність [4, с. 11]; складна інтегративна особистісно-професійна якість, що є поєднанням знань про право, уявлень про правові явища, правові переконання і суб'єктивні вимоги до права і характеризує ставлення до правової дійсності та визначає готовність до громадсько-педагогічної діяльності ціннісно-правового характеру [3, с. 7].

Правосвідомість поділяється за суб'єктами (носіями) на такі види: правосвідомість особи та правосвідомість професійної групи [2, с. 72].

Правосвідомість особи – це результат ознайомлення особи з правовими вимогами та практикою їх реалізації. Вона відображає рівень свідомості студента стосовно правового життя суспільства, визначає його позицію, спрямовану на дотримання загальноприйнятих правових вимог і вироблення відповідно до них власної поведінки, зумовленої правовими переконаннями. Правосвідомість професійної групи (у нашому випадку – фахівці комп'ютерної галузі) є віддзеркаленням правової практики, до якої входить соціальна спільність (інформаційно-правова діяльність). Таким чином, суспільство, освітнє середовище, належність до певної професійної групи накладають глибокий відбиток на стан професійної правосвідомості майбутнього фахівця комп'ютерної галузі [4, с. 12].

Однак існують і недоліки правової свідомості певної частини студентів. Так, специфічним недоліком майбутніх фахівців комп'ютерної галузі є помилкові уявлення про зміст правових норм, переконання, що незнання закону звільняє порушника від відповідальності [1, с. 16]. Вони визнають наявність заборон, але неправильно уявляють собі їх суть, наслідки невиконання, часто не вміють зіставляти свої дії та вчинки з вимогами права. При правовій оцінці неправомірних вчинків студенти керуються власними уявленнями про правові норми, а не знанням законів. Такі недоліки правової свідомості – одна з причин вчинення правопорушень.

Ми вважаємо, що соціально-педагогічна система формування професійної правосвідомості студентів-комп'ютерників повинна відображати і найсуттєвіші характеристики феномена “правосвідомість”: соціокультурні (адже правосвідомість є проявом духовності особистості, передумовою стійкості її соціально-правової позиції під час змін соціальної ситуації),

психолого-педагогічні (оскільки “залученими” слугують когнітивні, афективні, регулятивні процеси, а також галузь самопізнання), суто правові (правова норма є своєрідною моделлю поведінки особистості, проте вона не спроможна відобразити всі, без винятку, життєві ситуації, врахувати індивідуально-вікову своєрідність її “життєвого шляху”) [3, с. 13].

Соціокультурні особливості зумовлені тим, що правосвідомість є компонентом демократичної правової та загальної культури людства, яка має для країни доленосний характер, допомагає визначитися щодо стратегії її розвитку; це засіб, за допомогою якого здійснюється взаємодія людини із законом, правом, державою, а через них – з економікою, політикою, культурою, побутом тощо [8, с. 59].

Психолого-педагогічні особливості формування правосвідомості, на думку Н. Ткачової, передбачають залучення студентів до правових цінностей через правові знання (зміст навчального матеріалу), усвідомлення, внутрішнє сприйняття їх шляхом залучення вихованців до різновидів як пізнавальної, так і практичної діяльності. Сформованість правосвідомості визначається шляхом зведення воєдино трьох показників (відповідно до її складових): правових знань, ціннісного ставлення до права і готовності діяти відповідно до його норм, протистояти правопорушенням, що зумовлює правомірність поведінки [6, с. 332].

Правові особливості формування правосвідомості полягають у покликанні регулювати поведінку людей, висуваючи певні вимоги та приписи, які об’єктивно потребують законодавчого закріплення для надання їм загальнообов’язкового характеру. Тому специфіка правосвідомості виявляється не у відображенні поведінки людей, а у вимозі встановлення меж цієї поведінки, обґрунтуванні необхідності встановлення конкретного кола прав і обов’язків учасників суспільних відносин [4, с. 10].

Спираючись на оціночні й інтегративні характеристики, ми формуємо таке визначення: професійна правосвідомість майбутнього фахівця комп’ютерної галузі – це інтегративна особистісно-професійна якість, що передбачає системні знання про право, емоційно-оцінне ставлення до правових явищ, виражається у свідомому, добровільному виконанні правових норм і здійснює регулятивний вплив на поведінку особи під час виконання професійних обов’язків.

Під факторами формування професійної правосвідомості майбутніх фахівців комп’ютерної галузі під час процесу правового виховання у вищому навчальному закладі ми розуміємо умови, які впливають на формування професійної правосвідомості особистості. Формування правосвідомості, на нашу думку, відбувається під впливом тих самих факторів (економічних,

соціально-політичних, правових, ідеологічних, психологічних, організаційних), що й формування особистості в цілому. У психолого-педагогічній літературі традиційним є поділ факторів впливу на процес формування правосвідомості студента на внутрішні та зовнішні. Під внутрішніми факторами ми розуміємо вплив на формування правосвідомості молодого людини її психологічних особливостей. До внутрішніх факторів відносять психологічні особливості людського організму, розумові здібності, особливості характеру, вікові й індивідуальні особливості, рівень освітньої підготовки, професійної освіти, засвоєння загальних понять культури тощо. Традиційно зовнішні фактори (умови) поділяються на макроумови (або макросередовище) і мікроумови (або мікросередовище). Макросередовище включає в себе соціально-економічні та культурні умови життя суспільства, що виступають визначальними факторами, які впливають на розвиток правосвідомості молоді щодо прав і свобод людини. Мікросередовище – це сукупність матеріальних, духовних і соціально-психологічних факторів, із якими безпосередньо пов'язане життя майбутнього фахівця комп'ютерної галузі під час навчання у вищому навчальному закладі.

Таким чином, професійна правосвідомість є елементом цілеспрямованого педагогічного впливу на формування особистості майбутніх фахівців комп'ютерної галузі під час процесу правового виховання у вищому навчальному закладі.

Отже, система правового виховання у вищому навчальному закладі слугує, на наш погляд, організаційним і методологічним механізмом, за допомогою якого суб'єкти правового виховання впливають на суспільну й індивідуальну свідомість майбутнього фахівця, допомагаючи останньому прийняти правові принципи і норми. У процесі правового виховання в майбутнього фахівця комп'ютерної галузі формується професійна правосвідомість.

Ми вважаємо, що професійна правосвідомість майбутнього фахівця комп'ютерної галузі розглядається як системна, педагогічно сформована особистісна якість. Професійна правосвідомість закладається у потребах, настановах, прагненнях, переконаннях, мотивах і звичках правомірної, соціально активної поведінки особистості, що мають такі прояви: повага до закону і законності, ставлення до них як до вищих соціальних цінностей; наявність правомірних цілей, планів, намірів діяльності; переконаність у необхідності дотримання законів; настанови на законослухняну поведінку; потреби, бажання, звички постійно поводити себе правомірно; стійкі правові мотиви; прагнення до вибору лише правомірних способів і засобів задоволення своїх потреб, досягнення цілей, вирішення проблем; стійкість до криміногенних впливів; правова

позиція; прагнення до утримання інших членів суспільства від правопорушень і спонукання їх до правомірної поведінки.

На нашу думку, компонентна структура правової вихованості майбутнього фахівця комп'ютерного профілю – це єдність і взаємозумовленість професійно-правової розвиненості, професійно-правової обізнаності та готовності до правомірної професійної діяльності у комп'ютерній галузі. Професійно-правова розвиненість майбутнього фахівця комп'ютерного профілю передбачає формування професійної правосвідомості, яка дає змогу оцінювати дії, вчинки, поведінку, робити вибір, приймати рішення; розвиток мотивів і потреб до самовдосконалення в аспекті культури інформаційно-правової діяльності, що і було предметом нашого дослідження. Професійно-правова обізнаність майбутнього фахівця комп'ютерного профілю характеризується наявністю правових знань, поглядів і переконань, що дає йому змогу зрозуміти роль права, правопорядку, правові норми і правові відносини у сфері професійної діяльності (комп'ютерна галузь), усвідомлювати свої професійні права, обов'язки і свободи. Готовність до правомірної професійної діяльності майбутнього фахівця комп'ютерного профілю полягає у системній реакції вирішувати відповідну чи прогнозовану професійно-правову ситуацію, застосовуючи відповідні обставинам засоби, методи, прийоми.

Проведене дослідження щодо формування професійної правосвідомості, зокрема фахівців комп'ютерної галузі, на нашу думку, передбачає залучення студентів до правових цінностей через правові знання (зміст навчального матеріалу), усвідомлення, внутрішнє сприйняття їх шляхом залучення вихованців до різновидів як пізнавальної, так і практичної діяльності. Сформованість правосвідомості визначається шляхом зведення воєдино трьох показників (відповідно до її складових): правових знань, ціннісного ставлення до права і готовності діяти відповідно до його норм, протистояти правопорушенням, що зумовлює правомірність поведінки.

Перспективи подальшої роботи вбачаємо у дослідженні таких компонентів структури правової вихованості майбутнього фахівця комп'ютерного профілю, як професійно-правова обізнаність і готовність до правомірної професійної діяльності у комп'ютерній галузі.

Посилання:

1. Дьоміна О. С. Формування правової культури студентської молоді в умовах сучасного українського суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень” / О. С. Дьоміна. — К., 2007. — 20 с.
2. Зеліско Л. Культурна свідомість і правосвідомість у професійній підготовці фахівців-юристів / Любов Зеліско // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 2007. — № 2. — С. 71—78.

3. *Кічук Я. В.* Соціально-педагогічні умови формування правосвідомості майбутніх учителів у педагогічних коледжах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / *Я. В. Кічук*. — Одеса, 2002. — 22 с.
4. *Коваленко Н. О.* Формування міжнародної правової культури у майбутніх пілотів у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / *Н. О. Коваленко*. — Чернігів, 2009. — 20 с.
5. *Попадич О. О.* Педагогічні умови правового виховання майбутніх фахівців комп’ютерної галузі : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 “Теорія і методика виховання” / *О. О. Попадич*. — Умань, 2014. — 283 с.
6. *Ткачова Н. О.* Педагогічні основи формування правосвідомості учнів у закладах професійно-технічної освіти : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.04 / *Ткачова Наталія Оксентівна*. — К., 2002. — 565 с.
7. *Царенко В. І.* Формування правосвідомості особистості військовослужбовців-прикордонників України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних та правових учень” / *В. І. Царенко*. — К., 2003. — 18 с.
8. *Цимбалюк М. М.* Формування правосвідомості громадян у процесі реформування інституту власності / *М. М. Цимбалюк* // *Право України*. — 2003. — № 9. — С. 57—61.
9. *Штангрет М. Й.* Філософські проблеми правового виховання молоді (на прикладі закладів освіти МВС України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 “Філософія права” / *М. Й. Штангрет*. — Львів, 2007. — 20 с.

References (transliterated and translated):

1. *D’omina O. S.* Formuvannia pravovoi kultury studentskoi molodi v umovakh suchasnoho ukrainskoho suspilstva : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.01 “Teoriia ta istoriia derzhavy i prava; istoriia politychnykh i pravovykh uchen” (Formation of legal culture of students in the modern Ukrainian society: Author’s abstract of Ph. D. Thesis in Law sciences : 12.00.01 “Theory and history of state and law; history of political and legal doctrines”). Kyiv, 2007. 20 p.
2. *Zelisko L.* Kulturna svidomist i pravosvidomist u profesiinii pidhotovtsi fakhivtsiv-yurystiv (Cultural awareness and sense of justice in the training of law professionals). // *Pedagogy and Psychology of Vocational Education*, 2007. № 2. P. 71—78.
3. *Kichuk Ya. V.* Sotsialno-pedahohichni umovy formuvannia pravosvidomosti maibutnikh uchyteliv u pedahohichnykh koledzhakh : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 “Teoriia ta metodyka profesiinoi osvity” (Socio-pedagogical conditions of formation of law consciousness of future teachers in teacher training colleges : Author’s abstract of Ph. D. Thesis in Pedagogical sciences : 13.00.04 “Theory and Methods of Vocational Education”). Odesa, 2002. 22 p.
4. *Kovalenko N. O.* Formuvannia mizhnarodnoi pravovoi kultury u maibutnikh pilotiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 “Teoriia ta metodyka profesiinoi osvity” (Formation of international law culture of future pilots at higher schools : Author’s abstract of Ph. D. Thesis in Pedagogical sciences : 13.00.04 “Theory and Methods of Vocational Education”). Chernihiv, 2009. 20 p.
5. *Popadych O. O.* Pedahohichni umovy pravovoho vykhovannia maibutnikh fakhivtsiv komp’iuternoï haluzi : dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.07 “Teoriia i metodyka vykhovannia” (Pedagogical conditions of law education of future professionals in the computer industry: Ph. D. Thesis in Pedagogical sciences : 13.00.07 “Theory and Methods of Education”). Uman, 2014. 283 p.
6. *Tkachova N. O.* Pedahohichni osnovy formuvannia pravosvidomosti uchniv u zakladakh profesiino-tekhnicnoi osvity : dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra ped. nauk : 13.00.04 (Pedagogical founda-

- tions of law consciousness formation of students at vocational education : Thesis of Doctor in Pedagogical sciences : 13.00.04 “Theory and Methods of Vocational Education”). Kyiv, 2002. 565 p.
7. *Tsarenko V. I.* Formuvannia pravovidomosti osobystosti viiskovosluzhbovtsiv-trykordonnykiv Ukrainy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.01 “Teoriia ta istoriia derzhavy i prava; istoriia politychnykh ta pravovykh uchen” (Law consciousness formation of the individual of border guard soldiers of Ukraine : Author’s abstract of Ph. D. Thesis in Law sciences : 12.00.01 “Theory and history of state and law; history of political and legal doctrines”). Kyiv, 2003. 18 p.
 8. *Tsybaliuk M. M.* Formuvannia pravovidomosti hromadian u protsesi reformuvannia instytutu vlasnosti (Formation of citizens’ law consciousness while reforming property institution). // Right of Ukraine, 2003. № 9. P. 57—61.
 9. *Shtanhret M. I.* Filosofski problemy pravovoho vykhovannia molodi (na prykladi zakladiv osvity MVS Ukrainy) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.12 “Filosofii prava” (Philosophical problems of youth’s law education (based on educational institutions MIA of Ukraine) : Author’s abstract of Ph. D. Thesis in Law sciences : 12.0012. “Philosophy of Law”). Lviv, 2007. 20 p.

Стаття надійшла до редакції 18.07.2014

Е. Понадич, В. Росул

Формирование профессионального правосознания будущих специалистов компьютерной отрасли в процессе правового воспитания

В статье исследовано формирование профессионального правосознания будущих специалистов компьютерной отрасли в процессе правового воспитания в высшем учебном заведении. Показано, что подготовка будущих специалистов компьютерной отрасли в высших учебных заведениях имеет не только образовательную направленность, но и воспитательную. Рассмотрены основные факторы формирования профессионального правосознания. Правовая воспитанность личности выражается не только в наличии определенного объема правовых знаний и правовых убеждений, но и в умении и навыках применять эти знания на практике. В связи с этим правовая воспитанность студентов информационной сферы обучения понимается нами как комплексное обучение личности, которое характеризуется наличием у нее общественно значимых качеств, отражающих ее всестороннее развитие и сознательный выбор правомерных норм поведения, что составляет структуру правовой воспитанности будущих специалистов компьютерной отрасли (профессионально-правовая осведомленность, профессионально-правовая развитость и готовность к правомерной профессиональной деятельности в компьютерной отрасли). Проведен анализ понятий “правосознание”, “профессиональное правосознание”, “правовое воспитание”, “правосознание личности”, “правосознание профессиональной группы”, “факторы формирования профессионального правосознания”, предложено определение понятия “профессиональное правосознание будущего специалиста компьютерной отрасли”, охарактеризовано профессиональное правосознание как элемент целенаправленного педагогического влияния на формирование личности будущих специалистов компьютерной отрасли в процессе правового воспитания в высшем учебном заведении. Результаты проведенного исследования в целом подтвердили актуальность проблемы формирования профессионального правосознания будущих специалистов компьютерной отрасли в процессе правового воспитания в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: правосознание, профессиональное правосознание, правовое воспитание, правосознание личности, правосознание профессиональной группы, факторы формирования профессионального правосознания, будущий специалист компьютерной отрасли, студент высшего учебного заведения.

O. Popadych, V. Rosul

**Professional Law Consciousness Formation
of Future Specialists in Computer Industry during Law Education**

The article deals with future specialists' in computer industry professional law consciousness forming during law education process at higher schools. The authors show that the training of future professionals in the computer industry at higher schools has not only an educational focus, but an upbringing one. The basic factors of professional law consciousness forming are considered. The person's law consciousness is expressed not only in a presence the certain volume of legal knowledge and legal persuasions but in the ability and skills to apply this knowledge in practice as well. In this connection, the authors consider law education of students in computer industry as a complex personal training characterized by a presence of publicly meaningful qualities, reflecting its comprehensive development and conscious choice of legitimate codes conduct, that makes the structure of law education of future specialists in computer industry (professional-legal knowledge, professional-legal development and readiness for legitimate professional activity in computer industry). The concepts of "legal consciousness", "professional legal consciousness", "law education", "person's law consciousness", "group's law consciousness", "factors of professional legal consciousness forming" are analyzed; the concept of "the future specialists' in computer industry professional law consciousness" is determined; professional legal consciousness as an element of purposeful pedagogical influence on the personality of future specialists in computer industry during the law educational process at higher schools is characterized. The results of the conducted research confirmed the actuality of the problem of professional legal consciousness forming of future specialists in computer industry in the process of law education at higher schools.

Key words: legal consciousness, professional legal consciousness, law education, person's law consciousness, group's law consciousness, factors of professional legal consciousness forming, future specialist in computer industry, higher school student.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Ю. Р. Сурмяк